

DNR: 2023/44

Handläggare: Anna Nyström
Telefon: 08-508 460 92

Till Stockholms stadshus AB
Claes Magnusson

Remiss - Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57)

Sammanfattning

Stockholms stadshus AB har remitterat en statlig utredning till SISAB för yttrande gällande ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57) för yttrande. För att åstadkomma och upprätthålla ett ändamålsenligt, effektivt och modernt fysiskt skydd för civilbefolkningen mot konsekvenser av ett väpnat angrepp föreslår utredningen en rad åtgärder i fråga om skyddsrum och andra skyddade utrymmen som översiktligt återges nedan. I detta remissvar framförs synpunkter kring de aspekter som hänger samman med SISAB:s arbete med utbildningsmiljöer. SISAB instämmer i förslaget och välkomnar ett stärkt skydd för civilbefolkningen..

Ebba Agerman
VD

SISAB, Skolfastigheter i Stockholm AB

Postadress:
Box 5010
121 05 Johanneshov

Besöksadress:
Palmfeltsvägen 5, våning 5
121 62 Johanneshov

Tel: 08-508 460 00
e-post: diarie@sisab.se
webbadress: www.sisab.se

Org.nr: 556034-8970
Styrelsens säte: Stockholm
En del av Stockholms stad

Remissen

Regeringen beslutade den 6 maj 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera och lämna förslag till hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat. För att åstadkomma och upprätthålla ett ändamålsenligt, effektivt och modernt fysiskt skydd för civilbefolkningen mot konsekvenser av ett väpnat angrepp föreslår utredningen en rad åtgärder i fråga om skyddsrum och andra skyddade utrymmen som översiktligt återges nedan.

Bland annat föreslår utredningen att ägaren eller nyttjanderättshavaren, förutom att bereda plats i skyddsrummet, även ska ansvara för att skyddsrummet är iordningställt inom den tid som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, föreskriver eller särskilt beslutar.

SISAB:s synpunkter

SISAB är positiva till en förstärkning av skydd vid höjd beredskap. Utredningens kartläggning har visat att det finns en god tillgång till skyddsrum i Sverige eftersom det längre tillbaka i tiden har gjorts stora satsningar på att bygga skyddsrum. I SISAB:s fastighetsbestånd finns idag 275 skyddsrum. Under 2022 har ett arbete påbörjats att rensa och åtgärda bolagets skyddsrum för att kunna ha snabb beredskap att iordningställa dessa om behov uppstår. I samband med detta gick ett brev ut till verksamheterna där bolaget bad om hjälp med att röja bort bråte från skyddsrummen. Bolaget har även genomfört åtgärder utifrån mindre brister på vissa skyddsrum och kunde på så sätt snabbt säkerställa funktionaliteten i ytterligare skyddsrum som kan nyttjas i ett eventuellt krisläge.

Arbetet under 2022 har lett till att vi nu har 183 skyddsrum som har full funktion – här har vi bland annat arbetat med återställande av materiel, tillskapa utrymmen med troaxnät och uppsättning av saknade lister, mindre tätningar och uppsättning av skyddsplåtar som saknats. SISAB står kostnader för tillskapandet av läsbart utrymme medan Utbildningsförvaltningen står för kostnader vad gäller skyddsrumsmateriel.

Utredningen lyfter att befintliga skyddsrum, så långt som möjligt, ska upprätthållas med fungerande skyddsförmåga, vilket också säkerställs inom ramen för bolagets egenkontroller. Arbetet med översyn av bolagets skyddsrum fortgår därmed i syfte att säkerställa funktionaliteten.

Utifrån förslaget att fastighetsägare ska ansvara för att skyddsrummet är iordningställt inom den tid som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, föreskriver eller särskilt beslutar så konstaterar SISAB att utifrån nuvarande samverkansavtal är det hyresgästen som har ansvaret att inom 24 timmar tomställa skyddsrum medan bolaget sedan har 24 timmar att tekniskt iordningställa skyddsrummet för driftsättning. SISAB ser ett stort behov av informationsinsatser från staten gällandesjälva iordningsställandet i form av utbildning men även information väl på plats i skyddsrummen.

SISAB konstaterar att remissen tydliggör att staten bör stå för de huvudsakliga merkostnaderna avseende skyddsrum. Utredningen lyfter att detta i praktiken borde innebära att fastighetsägaren åtminstone ska ersättas för extra kostnader för förstärkt betong och armering samt skyddsrumsutrustning. Vägledande vid utformandet av ersättningsreglerna har tidigare varit att ägarna eller nyttjarna av fastigheterna inte ska belastas extra men inte heller systematiskt tjäna på skyddsrumsfunktionen. SISAB delar utredningens bedömning att det är rimligt att staten står för underhållskostnader som går utöver vad som normalt krävs för att hålla skyddsrummet och dess befintliga utrustning i ett gott och användbart skick. SISAB

konstaterar att en uppgradering av standard gällande skyddsrum är exempel på en sådan merkostnad som staten bör stå för.

Att ansvaret för underhåll (samt iordningställande och drift) av skyddsrum som utgångspunkt kommer ligga på ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum anser bolaget inte är orimligt. Att sedvanligt byggnadsunderhåll som utgångspunkt inte ska vara ersättningsberättigat kommer dock för SISAB innebära ansevärd kostnader då bara en skyddsrumsdörr betingar ett värde om cirka 400 000 kronor. SISAB kommer därmed kommande år utifrån en fortsatt inventering och upprustning göra omfattande investeringar för att klara myndighetskraven, medel som bolaget inte budgeterat i den långsiktiga underhållsplaneringen för fastigheterna. Detta kan därför komma att innebära en omprioritering av underhåll som planerats. Skyddsrummens stam och stomme åligger bolaget som fastighetsägare medan utrustning och material åligger hyresgästen enligt ansvarsfördelning i samverkansavtalets krysslista. SISAB har skickat ett förslag till förtydligande om hantering av skyddsrum till tolkningsgruppen för Samverkansavtalet.

Remissen lyfter skyddade utrymmen och att det finns ett behov av att inrätta ett system för skyddade utrymmen som ett komplement till skyddsrum. Skyddade utrymmen är utrymmen som utformas och utrustas så att de ger ett skäligen skydd mot joniserande strålning och splitter samt mot byggnadsras i särskilt utsatta områden. Enligt MSB torde det numera inte förekomma några egentliga förberedelser för att bygga skyddade utrymmen, vilket troligen inte heller funnits tidigare i någon nämnvärd omfattning. På 1990-talet gjordes vissa försök och förberedelser med skyddade utrymmen vid ett antal tunnelbanestationer och tunnlar. Utrymmen som tunnelbanor, vägtunnlar och andra underjordiska anläggningar, såsom källare, kan vara av betydelse som fysiskt skydd åt civilbefolkningen vid ett väpnat angrepp.

Utifrån utredningens förslag om skyddade utrymmen så ser SISAB att bolaget har lokaler som skulle kunna komma i fråga. Inom bolaget finns kunskaper om iordningställande och användning av skyddsrum i dag där bolaget gärna delar med sig av erfarenheter från senaste årens arbete. För SISAB skulle det kunna vara källare och garage på våra utbildningsmiljöer (utrymmen under mark) som skulle kunna lämpa sig som skyddade utrymmen. Sådana åtgärder tolkar SISAB också ligger inom ramen för statens ansvar att finansiera på samma sätt som merkostnader för anpassning och uppgradering av skyddsrum. SISAB ser även att kostnad för framtida drift av dessa utrymmen behöver utredas. Bland annat gäller detta plats för förråd för förvaring av skyddsmateriel om det krävs framöver.

Utifrån inrymning och praktisk hantering gällande allmänhetens åtkomst till både skyddsrum och skyddade utrymmen behöver den praktiska hanteringen av åtkomsten till lokalerna utredas särskilt, då en större mängd människor kommer att vistas i dess utrymmen.